Бр. 83. У Новом Саду, у петак 13. (26) априла 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Лист српске народне радикалне странке. (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ дион. друштва у Руми.

Шта је ново по свету?

Црногорски краљ Никола ужасно је љут, што су побегли Ивановић и другови из подгоричке тамнице. Покушао је, да му турска влада изда бегунце, али га је турска влада одбила, јер се политички бегунци не издају, него уживају гостопримство и у Турској. Срамота је, да Турци поучавају управљаче слободне српске државе, како се поступа са политичким бегунцима. Кад већ не може да се дочепа Ивановића и другова, влада краља Николе је оковала управника подгоричке тамнице, Шаку Рајичевића и све чуваре па их натерује да признаду, да су Ивановић и другови са њеховим знањем побегли. Самовоља још увек влада у Црној Гори — да би противници Српства могли говорити Србима: у српској држави је за Србе горе него у Турској!

*

Турска не попушта и не признаје, да Италија уступи Триполис и Киренајку. Шта ће сада Италија? Рат не може да сврши. У Триполису и Киренајки држи 130 хиљада војника, а не може да продире. Утрошила је досада 750 милијона круна, а тек је заузела обалу Народ је нестрпљив. Бомбардовање Дарданела не помаже. Турци се не боје, а Европа се мршти, јер су угрожени њени интереси. Трговина је запела. Преко 90 трговачких лађа стоји под Цариградом и не могу даље. Вест о смрти турског јунака Енвербеја није се обистинила, па је и та радост за Талијане била кратког века. Изгледа, да би Талијани желели, да их Европа примора на склапање мира, јер они сами не могу да сврше рат. Влада би се пред талијанским народом извињавала, да није могла да се одупре Европи, па због тога се морала одрећи анексије Триполиса и Киренајке.

Није лако освајати Арапе. Француска је 50 година освајала Алгир, Ето, ових дана у Мароку је избила побуна. У Фезу је убијено 300 Француза. Арапи су раскидали лешеве француских војника, и њихове главе натакли на бајонете и носили. И деца су нападала Француze. Иста судба чека и Талијане у Триполису. Французи су међутим већ у поседу Мароке, али не иде друкчије, него су прогласили опсадно стање, па ће се још много француске крви пролити.

*

Угарска трговачка изложба у Београду зло је прошла. За 10 дана посетило је тек 400 особа. Решено је, да се не преноси у Софију, јер су Бугари закључили бојкот. Управљачи те изложбе не веле, да због бојкота неће у Софију, него Бугари немају смисла. Због тога се неће приредити ни трговачка индустријска изложба у славу 25-годишњице краља Фердинанда. И руски индустријалци су изјавили, да неће учествовати у софијској изложби. Али то је само изговор, јер се неће да призна истина: да је аустроугарска политика највећа сметња аустроугарској трговини на Балкану. Наша трговина плаћа погрешке наше политике. Али у Пешти се теше, да ће угарска трговачка изложба на Цетињу боље проћи. Можда ни само неће бити боље среће иако Настићеви другови на Цетињу воде главну реч.

*

Бугари су постигли велики успех. Притисли су младотурску владу, да пристане на свеживање бугарске и турске железнице код Ћустендила према Куманову. То је стара бугарска жеља. Да није било турско талијанског рата, тешко да би се остварила. Али овај бугарски успех шкодиће можда највише српској ствари, ако Србија не буде умела да доскочи.

*

Аустријски министар председник Штирк рекао је, да је војна реформа само у Угарској политичко питање, а у Аустрији није. На то су Чеси одговорили, да је војна реформа и у Аустрији политичко питање, јер се њоме издиже Немство над осталим народима. Стога ће и Чеси повести опструкцију, а то значи, да ће и у аустријском сабору бити окршаја љута.

*

Наши учитељи подрепаши свуда помажу мунговску владавину, јер тако желе Љубко Лотић и Ђока Михајловић, обер подрепаши. А каква је та владавина? Великоварадском учитељу Карлу Балогу забранила је да уређује учитељски лист „Борбу“. Кад је после тога Балог пријавио своју матер за уредника листу, министар просвете, гроф Зичи, суспендовао га је. То неће сметати нашим учитељима подрепашима, да и даље раде и гласају за мунгове. Ниско су пали.

Политички положај у Угарској.

Јуче је у званичном листу објављено, да је краљ наименовао Лукачеву владу, а разрешио Куенову. Данас ће министар-председник Лукач са члановима владе ићи у Беч, где ће сутра нови министри положати заклетве. У понедељак 16. (29.) априла биће саборска седница, на којој ће се нова влада приказати. Саборске седнице ће одмах бити одгођене због делегација, које се састају у уторак 17. (30.) априла.

Јуче је пре подне министар председник Лукач саветовао се са грофом Апоњијем, а после подне са кошутовцем Золтаном Дежијем. Та саветовања имају само значај узајамна обавештавања. У политичким круговима много се већа пажња обраћа преговорима, који ће се сада изнова отпочети између министра председника Лукача и Јустове странке, а на жељу и позив самога министра председника Лукача. Лукач као да је увидео, да се опће изборно право са тајним гласањем не може више по рецепту Тисе и Андрашија изигравати и да се данашњи заплет може једино решити на основу у истину демократске изборне реформе. С тога је и изјавио, да ће одустати од свога плана за решење изборне реформе, који је био по укусу противника опћем изборном праву, Тисе и Андрашија, и да жели да преговара са Јустовом странком на основу њена нацрта изборне реформе. Јустова се странка томе радо одазвала и ти ће преговори почети већ ових дана.

Наравно, да се данас још не може знати, да ли ће и ти преговори довести успеху, иако су изгледи врло повољни, као што се још не зна тачно, у појединостима, ни какву изборну реформу хоће Јустова стравка Познато је само толико, да Јустова странка тражи, да бирача буде најмање 2 милијона и 500 хиљада (по данашњем изборном закону има бирача само 1 милион и 200 хиљада; а кад би сви одрасли мушкарци и жене имали право гласа, било би бирача око 9 милиона); да сваки бирач има само један глас; да гласање буде по опћинама и, што је главно, да гласање буде свуда тајно, јер без тајног гласања не може се очувати чистота избора. Као што се види, и таком изборном закону дало би се још много што пожелети, али према данашњем изборном закону значила би и така реформа знатан корак у напред.

Талијанско-турски рат.

Турска влада још није дала дозволу трговачким бродовима, да плове кроз Дарданеле Јуче је један енглески пароброд покушао, да и поред забране прође кроз Дарданеле, али су га турске власти вратиле и попретиле, да ће сваки брод уништити, који би покушао силом да продре кроз Дарданеле. Говори се, да су Русија и Енглеска позвале турску владу, да трговачким бродовима дозволи пролаз кроз Дарданеле. Турска се влада јуче о томе саветовала, али се још не зна, шта је решено. Судећи по писању турских листова, турска ће влада отворити Дарданеле, али да јој велике силе зајемче, да Италија више неће нападати на њих.

Са више страна стижу гласови, да су талијански ратни бродови отпловили из Архипелага. Из Рима јављају, да је главни заповедник талијанске флоте, адмирал Вијале стигао у Таренто, а одатле ће у Рим, да се договори са војним министром о даљим потхватима. Италија је посела само турско острво Астропалију и ни једно више од острва. „Секоло“ јавља, да ће Италија заузети више турских острва у Јегејском Мору, да би тиме чинила притисак на Турску, а неки талијански листови траже, да Италија присвоји сва већа турска острва, која су и онако некада била Млетачке Републике.

Талијански ратни бродови су три дана бомбардовали арабијску варош Конфуду на Црвеном Мору.

Код Дерне је ових дана била крвава битка, али појединости још нису познате. У Цариграду се хвале, да су у тој битци однеле победу турске и арапске чете и да је око 150 Талијана које погинуло, које рањено.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Пишу нам из Ивбишта: Наша црквена скупштина у седници својој од 10. (23.) априла т. г. на предлог Арсе Ђурића једногласно је решила, да се придружи протесту новосадске црквене општине против синодалног штатута.

*

Црквена скупштина у Топуску, како јављају „Србобрану“, решила је на предлог Митра Миљевића, да протестује против синодског штатута.

*

До сада је против синодског штатута протестовао велики митрополијски народни збор у Новом Саду, народни зборови у Вел. Кикинди, Перлеву, Куману, Будимпешти и Бану(Барања) архидијецезална епарх. скупштина, клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и 155 црквених опћина. У архидијецези су протестовале 42, у вршачкој епархији 47, у бачкој 29, у темишварској 23, у будимској 8, у пакрачкој 2 и у горњокарловачкој епархији 4 опћине.

Хрватски ђаци у Србији.

Из Крагујевца јављају, да су тамошњи грађани свечано дочекали хрватске ђаке. У дочеку су учествовале све школе и сва друштва. Било је 10 хиљада душа. На железничкој станици били су Народна Одбрана са одбором госпођа, војна музика и све певачке дружине, које су склопиле хор од 200 певача. Музика је засвирала, а коло се играло све до доласка воза. Кад је стигао воз, окићен српском и хрватском заставом, музика засвира хрватску химну, а топови почеше пуцати. Ваздух се проламао од узвика: Живели Хрвати! Живели Срби! Певачка друштва су певала: Хеј Словени! Госте је поздра-

вио Сава Јанковић у име Народне Одбране. Кад је поворка дошла пред гимназију, онда је одговорио са балкона Б. Кијурина. Он је Србин, а „Стража“ вели, да је „брат Хрват“. И ти знају, шта пишу. Али можда је „Стража“ у праву, јер су самосталци и Хрвати. После ручка изашло се са музиком на челу на вашариште, где су соколи и војска изводили вежбе. Нарочито се допала вежба: мајдан Јове Курсуле и црног Арапина. У вече је била забава у официрском дому. У Бадњевцу су сељаци са попом, учитељем и децом дочекали воз певајући словенску химну. После тога настало је грлење и љубљење. Из Крагујевца вратили су се гости у Београд, где је била велика забава код Коларца. У четвртак су гости отпутовали, а чланови управе „Побратимства“ отпратили су их до Ивањице. Према томе нису ишли у Смедерево и Шабац. Аустроугарски посланик Угрон протестовао је због тога, што се пред краљевским двором викало: Живео југословенски краљ! Српски министар-председник одговорио му је, да то нису викали ђаци, него подметнути изазивачи. Београдска полиција ухапсила је три шпијона бечке и пештанске полиције, који су пратили хрватске ђаке у Београду и Крагујевцу.

Сличице из Барање.

Колико је одушевљена барањска Србадија, видело се најбоље по томе, што је на збору у Бану било преко 2000 душа. Треба знати, да у Бану има свега 657 српских душа, па да се по томе закључи, какав је био одзив из осталих села, а има их 33. Уз Бан најбоље се одазвала суседна Кишфалуба (Брањина), јер је близу, па се могло колима и пешке лако доћи. Но зато нису ни остала, удаљенија места изостала. Из Бремена, који има 350 српских душа, дошло је њих 51, из Вилања где има 204 српске душе, дошло је 30, из Батосека, који је прилично удаљен, а има тек 200 српских душа, дошло је 20. Но и друга места нису била постидна. Качфала, Херцегсуљош и сва остала места била су заступљена лепим бројем. Из Качфале дошао је отац са четири сина. Свештеници су хтели да задрже свет, па су заказивали црквене скупштине и литије, али нису успели. Србадија је говорила: Има се за то времена и друге недеље, а сад идемо на збор у Бан. То нам је српска дужност.

Време је било лепо. Истина, било је хладно, и мраз је учинио своје, али све то није сметало барањској Србадији. А колико је било одушевљење, види се и по томе, што су у Моноштор дошле и многе девојке, да дочекају госте.

*

И у Барањи пре 30—40 година Срби нису умели да цене вредност земље. Онда су Немци метнули шаке на многе српске земље. Али сада су Срби стали на ноге, па непрестано умножавају свој посед У томе им иду на руку и српске земљорадничке задруге. Једна од најбољих је Кишфалубска. И у Бану је српска земљорадничка задруга напредна. Она је узела под закуп 96 ланаца од једног Чивутина и с успехом ради. Купила је и 8 ланаца винограда.

Срби се не селе, а мало је бескућника. На спахилуку надвојводе Фридриха Срби су најбоља радна снага У томе Херцеглаку има их 185 душа. Има их и по другим пустарама и селима: Брајтфелд 50, Кулкет 118, Даљок 43, Ижип 34, Дараж 4, Марок 2, Трефор 62, Демиркапија 82, Шаториште 35, Брњевар 31, и т. д. У Печују има 216. У толнанској жупанији, која спада у мохачки протопрезвитерат, има такође нешто Срба. У месту Толни има 132. Само у Ивандарди је број Срба све мањи. Одатле се селе у околна српска села. По последњем попису било је тамо 32 српске душе, а имају цркву и парохијски дом. Селе се, јер им је тешко са мима међу иноверцима, али не иду из Барање.

*

Шокаца има у Барањи око 30 хиљада душа, а живе у истом пределу где и православни Срби. Државна их статистика час назива Шокцима, час Хрватима, према томе, како су расположени римокатолички попови. Они још увек носе лепу народну ношњу и добро се слажу са Србима, а свој језик називају „рацким“, а не хрватским. Шокаца има у мохачком, брњеварском, печујском и печварском срезу. У већем броју има их: у Мохачу 2793, Даљок 1555, Дараж 1406, Марок 1071, Ижип 714 и т. д

Матица Српска није ништа учинила да се међу Шокцима и Буњевцима у Бачкој, Барањи и Банату развије српска свест, а требала је да издаје за њих књиге, штампане латиницом, које би ту нашу браћу уверile, да су Срби иако римске вере. Али Матица Српска нашла је новаца за све, само није било за овако корисне ствари, а њени управљачи нису имали смисла за такав српски рад. Трутови.

*

Има у Барањи и Цигана православне вере, за које државна статистика бележи, да су Румуни, јер говоре румунски усред Барање. Има их: у Болману 259, Дарди 75, Кишфалуби 57, Сентмартону 179, Олду 22. У Кишфалуби су покушали, да циганску децу ушколују, али није било успеха, јер су својом нечистоћом заразили осталу децу, па су их уклонили из српске школе.

*

Срби у Бану имају лепу цркву. Били смо на служби Божјој. Црква је била дупком пуна побожна света. Појало се врло лепо. Али нам се особито допало сложно и умилно појање мушке и женске деце. Једна је девојчица врло лепо читала апостол. Ту се види права, непатворена побожност. И свештеник лепо служи, али осим црквене службе друго се њега ништа не тиче. За живу цркву он слабо мари, па је после службе чисто одјурио, да не мора бити на збору.

Побожност банских Срба огледа се и у томе, што су подигли цркву на Поповцу код једног извора, куда силан свет без разлике вере долази. И од таких побожних Срба хоће наши епископи да бране православље? Према моћнима су слаби, а према народу се јуначе.

*

Банци су назидали леп парохијски дом Али њиховом свештенику Дионисију Мијатовићу не допада се ни то, па је без решења црквене скупштине дао затворити ходник у стакло и тражи од општине да плати 1000 круна. Закон каже, да црквени одбор издаје све радње на лицитацији, а у Бану је то право приграбио себи парох. Он издаје радњу — а општину позива да плати Могао је на тај начин утрошити и 10 хиљада круна. Ако је требало да се то уради, свештеник је дужан био, да се обрати црквеној скупштини. Кад би га она одбила, могао је уложити призив на вишу власт, па би она наредила општини, која би онда дала начинити прорачун и радњу издала на јавној лицитацији Али ни у ком случају није смео свештеник сам да изда радњу и накнадно општини да подноси рачун. Па ипак је будимски епархијски административни одбор наредио општини, да то плати. Е, али патријарх Лукијан питао је у седници: „Шта читају Банци?“ Кад је чуо, да Банци читају „Заставу“, рекао је: „Па нека плате, кад читају „Заставу“! Да хоће да примају подрепашки лист, боље би им било.

А подрепашки лист шиље се и у Барању бесплатно. Саво Миодраговић рече ми: И опет сам добио подрепашки лист! Ја им враћам, а они га шиљу. Не плаћам им, а непрестано вичу: наш (т. ј. подрепашки) лист издржава се од претплате! Па како се издржава од претплате, кад се ми не претплаћујемо? — Али има пара код патријара и код чича Куена, па се може подрепашки лист да шиље бесплатно. Само га народ не треба и отреса се куге.

*

На народној слави после збора позвао је поп Стеван Михалцић Барањце, да и они прилажу за Милетићев споменик. Они су то обећали, јер хоће и у том послу да засведоче јединство српског народа.

Срби у Америци.

Српски живаљ у Америци, остављен тамо у туђини сам себи, ствара потпорна удружења, да би се брат брату нашао у невољи на помоћи Једно од најјачих таких удружења је српско православни савез „Србобран“ у Питсбургу. чија се братства налазе широм Америке у свима крајевима где има Срба. Дана 22. марта о. г. основано је једно тако братство у Лебанону (држава Пенсилванија), које се назвало именом првака и вође српске народне радикалне странсе, Јаше Томића. Чланови су братству „Јаша Томић“: Веселин Пејачки, Велемир Маринков, Рада Крстин, Јефта Милинковић, Жива Маринков, Рада Матан, Јоца Бељин, Обрад Филипов, Иван Пивулов.

Брзојави „Застави“.

Стигли 25. априла.

Избор Србина посланика.

Скопље. За посланика изабрат Србин Спира Хаци-Ристић, кандидат српске народне организације.

Хрватско-славонски посланици у Будимпешти.

Будимпешта Пре подне одржана предконференција хрв.-славонских посланика владине странке, у којој је учествовао и Томашић. Коалиционаши и осечка група учествоваће у конференцији после подне, у којој ће се заузети положај према Лукачевој влади.

Побуна у Мароку.

Тангер. Једно оделење мароканске војске побегло с оружјем, џебаном и коњима Њима је досада командовао француски капетан Вари.

Свечаност у Млецима.

Млеци (Венеција). Синоћ црква и кула Кампамиле блистала у светлости. Будимпештански градски начелник наздравио пријатељству Мађара и Талијана.

Са житне пијаце у Б-Пешти.

У трговини са готовом робом тражња је била слаба, а понуда добра. Цене су биле ове: Пшеница потиска К 24·15 до 24·60, банатска К 24·10 до 24·40, бачка К 24·10—24·45, раж 21·20—21·60, јечам за пићу К 19·50 до К 20·—, зоб 21·30—21·50, кукуруз К 19·50—19·90. У трговини на рок прављени су оваки закључци: пшеница за април К 24·06, за мај К 23·60, за октобар К 22·52; раж за април К 21·54, за октобар К 18·66, зоб за април К 20·38, за октобар К 17·78; кукуруз за мај К 18·88, за јули К 18·58. Довезено је у Будимпешту: 30.318 центи пшенице, 3388 центи ражи, 20.289 ц. зоби и 12.571 ц. кукуруса, а извезено је 200 ц. пшенице, 8702 ц ражи, 18.722 ц. зоби, 32.531 ц. кукуруза, 14.673 ц. брашна и 2353 ц. мекиња.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Један ШЕГРТ из боље куће може одма **добити место** код:

Ж. ЈЕФРЕМОВИЋА

трговини шпецераја

620 2—5 у **ПАНЧЕВУ.**

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

МЛАДЕНА БОРИШЕВА

у Жабљу

потребује једног ваљаног шегрта, који би могао у радњу ступити одмах. 552 3—3

СВОЈА КУЋУ која постоји у Н. Саду у ривичкој ул. бр. 26.

продајем

из слободне руке

за цену упитати власника у истој кући 586 3-3

Стеву Сланкаменца.

За своју берберску радњу

* * * * * * потребујем * * * * * *

старијег помоћника

који у радњу ступити може ОДМАХ или за 8 дана. Плата према способности, зарада добра. 601 2—2

ВАСА ПОПОВИЦКИ

бербер. и фриз. у Н. Саду дунавска ул

150 ХЕКТОЛИТАРА ВИНА

бела, шилера и црна, продајем по врло повољној цени, за коју се ваља обратити власнику **Томи Јовичићу у Нерадин** п п Ириг (Срем). 633 1—2

ЗЕМЉЕ ПОД АРЕНДУ!

42 јутра добре ОРАЋЕ ЗЕМЉЕ, са салашом и свима потребним стајама издају се на **више година под аренду**. Земља је у Госпођинцима баш на хатару Жабаљском близу ☛ железничке станиц. — Све ближе потребне обавештаје даје: 632 1—2

Милан Ђукић

Госпођинци (Boldogaszonyfalva).

МЛАДОГ БИКА

у седамнајстом месецу, **лицениран,** од крупне пасмине, шарен, **продаје Љубомир Дажбаловић** у Трпињи (котар вуковарски). 2—3

За своју лимарску радњу

потребујем више

лимарских момака

који у радњу ступити могу одмах.

Карло Харасти

614 2—3 Срем. Карловци

СВОЈУ

ГОСТИОНИЦУ И КАВАНУ

са билијаром и са осталим принадлежностима, звану:

„АМЕРИКА“ У НОВ. САДУ,

Арањијева ул. бр. 6. због слабости здравља продајем врло јефтино одмах. Упитати у истој радњи. 525 2—2

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.